

De aanbevelingen van het Nederlandse maatschappelijk middenveld voor de Overeengekomen Conclusies

67e sessie van de VN Commission on the Status of Women, 6-17 maart 2023

De digitale veranderingen in de afgelopen decennia hebben een grote impact op ons dagelijks leven, en een vergaand effect op gendergelijkheid en de rechten van vrouwen en meisjes¹ wereldwijd. Innovatie, technologie en (digitaal) onderwijs bieden kansen voor gendergelijkheid, maar ook risico's en gevaren. In het licht van toenemend online gender gerelateerd geweld, het toenemende gebruik van algoritmes en *Artificial Intelligence* (AI), en de toenemende genderkloof in (toegang tot) digitale kennis en vaardigheden, formuleert het Nederlands maatschappelijk middenveld de volgende prioriteiten voor de Overeengekomen Conclusies.

¹ Waar we vrouwen en meisjes schrijven, bedoelen we altijd vrouwen en meisjes in al hun diversiteit, inclusief ondergerepresenteerde, rurale, inheemse, of ontheemde vrouwen en meisjes, weduwen, vrouwen met een beperking en LHBTIQ+ personen. Hiermee willen we recht doen aan de verschillende ervaringen en identiteiten van vrouwen en meisjes van alle leeftijden, etniciteiten, religies, culturele achtergronden, seksualiteiten, gender identiteiten, sociaal economische status, beperkingen enzovoorts.

1. Investeer in gendertransformatieve en klimaatrechtvaardige technologie, innovatie, en onderwijs

Ongelijkheid in de digitale wereld weerspiegelt bestaande structurele ongelijkheden. Een gendertransformatieve aanpak in technologie, innovatie, en onderwijs is noodzakelijk om de onderliggende structurele (gender)ongelijkheden en ongelijke machtsverhoudingen aan te pakken. Deze aanpak prioriteert de behoeftes, kennis en ervaring van vrouwen en meisjes in al hun diversiteit en maakt hen aanjagers van verandering. Een klimaatrechtvaardige aanpak² is cruciaal, omdat digitale infrastructuren kwetsbaar zijn voor klimaatverandering en rampen, en vrouwen en meisjes in al hun diversiteit het meeste zijn gebaat bij (digitale) technologieën wanneer deze geen negatieve impact hebben op het klimaat, milieu en de leefomgeving.

De overeengekomen conclusies moeten daarom:

Een beroep doen op lidstaten om beleid, wetgeving en programma's te implementeren die garanderen dat technologische ontwikkelingen en innovaties bijdragen aan het behalen van de SDG's en voorkomen dat digitalisering en technologie een negatieve impact hebben op mensenrechten door het:

- verzamelen, analyseren en rapporteren van **kwalitatief hoogstaande uitgesplitste en intersectionele gender data over de mogelijkheden, kansen en impact van technologie en innovatie**, met **waarborging van privacy en mensenrechten**, en aandacht voor verschillen en ongelijkheden in de specifieke behoeftes, kansen en situaties van vrouwen en meisjes in al hun diversiteit.
- **tegengaan van (gender)bias in data, AI en algoritmes**, door o.a. transparantie over het gebruik van AI en algoritmes, het onderzoeken en tegengaan van bias in data waarop AI en algoritmes gebaseerd worden, en het bevorderen van diversiteit binnen organisaties die zich bezighouden met AI en algoritmes. Hierbij is het noodzakelijk dat privacy, mensenrechten en democratische waarden worden gewaarborgd.
- ontwikkelen van **internationale normen en richtlijnen** om de **rechten, privacy, waardigheid en autonomie** van meisjes en vrouwen in al hun diversiteit in de digitale omgeving te garanderen. '**Digitale gatekeepers**' zoals **overheden, bedrijven en (digitale) platforms** moeten deze richtlijnen naleven om de eventuele negatieve impact die hun producten en diensten hebben op vrouwen en meisjes te voorkomen.
- ontwikkelen van **beleid** om te garanderen dat technologische ontwikkelingen en innovaties de **ongelijke impact van klimaatverandering, milieudegradatie en -rampen** op vrouwen en meisjes in al hun diversiteit voorkomen en tegengaan.
- garanderen dat overheden, ngo's, onderzoekers en bedrijven gebruik maken van **inclusieve co-creatieve en participatieve methoden** om nieuwe, schone en gendertransformatieve technologieën te ontwikkelen en implementeren.

2. Versterk en verbeter de veilige toegang tot, en beschikbaarheid van (digitaal) onderwijs, digitale infrastructuur, technologie en innovaties voor meisjes en vrouwen in al hun diversiteit

Er is een groeiende genderkloof in digitale toegankelijkheid, vaardigheden en onderwijs. De toegang tot en beschikbaarheid van digitale infrastructuur, diensten, technologieën en innovaties, en digitaal en technisch onderwijs voor vrouwen en meisjes wordt beperkt door o.a. een gebrek aan fysieke toegankelijkheid, betaalbaarheid, (toegang tot en het opdoen van) kennis en vaardigheden en sociale normen. Specifieke groepen vrouwen en meisjes ervaren deze beperkingen verschillend, afhankelijk van o.a. leeftijd, het hebben van een beperking, sociaaleconomische status, het wonen in rurale of conflictgebieden, opleiding, seksuele geaardheid en etnische, religieuze en genderidentiteit.

De overeengekomen conclusies moeten daarom een beroep doen op lidstaten om:

- de **digitale genderkloof te dichten**, door vrouwen en meisjes in al hun diversiteit **gelijke, onbelemmerde, betaalbare en veilige³ toegang** te geven tot kennis, hulpbronnen, financiering, zeggenschap en eigenaarschap m.b.t. (digitale) technologie, innovaties en onderwijs.

² In een klimaatrechtvaardige aanpak wordt de ongelijke (sociale) impact die klimaatverandering heeft op verschillende groepen mensen meegenomen en de lasten en verantwoordelijkheden die zij dragen rechtvaardig verdeeld.

³ Hiermee wordt bedoeld dat de fysieke veiligheid, privacy en mensenrechten (incl. SRGR) van meisjes en vrouwen in al hun diversiteit moet worden gewaarborgd.

- **financiële, fysieke, en veilige toegang** garanderen tot (digitaal) kwaliteitsonderwijs op alle niveaus dat aansluit op de specifieke behoeftes van vrouwen en meisjes in al hun diversiteit en dat bijdraagt aan hun digitale vaardigheden, veerkracht en zelfredzaamheid.
- online uitingen en inhoud, waaronder informatie over **seksuele reproductieve gezondheid en rechten (SRGR) en seksueel welzijn, niet te censureren en het verspreiden van mis- en desinformatie actief tegen te gaan.**
- staten, bedrijven en organisaties die groepen vrouwen, waaronder sekswerkers, uitsluiten of de fundamentele en democratische rechten van vrouwen en meisjes inperken, kritisch te evalueren en ter verantwoording te roepen.

3. Elimineer (online en door technologie gefaciliteerd) seksueel en gender gerelateerd geweld (SGBV) en discriminatie

Wanneer vrouwen en meisjes toegang hebben tot internet, hebben zij vaker dan mannen te maken met seksueel en gender gerelateerd digitaal geweld zoals seksuele intimidatie, (fysieke) bedreigingen, *cyberstalking*, *sextortion*, haatcampagnes en misogynie. Bovendien hangt online SGBV samen met SGBV in de offline wereld. Tegelijkertijd mag de veiligheid van vrouwen en meisjes geen voorwendsel zijn om hun rechten in te perken.

De overeengekomen conclusies moeten daarom een beroep doen op lidstaten om:

- **beleid, systemen en tools** te ontwikkelen om **risicofactoren en oorzaken van (online) SGBV** op te sporen, ter **preventie van SGBV**. Hierbij speelt het tegengaan van (negatieve) stereotypen en machts- en afhankelijkheidsrelaties een cruciale rol. Er dient specifiek aandacht te zijn voor de rol en verantwoordelijkheid van mannen en jongens in het voorkomen en tegengaan van (online) SGBV.
- de **wet- en regelgeving rondom online en door technologie gefaciliteerde SGBV te verbeteren en handhaven**. Ratificeer de ILO Conventie no. 190 en bied slachtoffers van online SGBV vrij beschikbare, laagdrempelige en effectieve hulp⁴.
- de **online vrijheid van meningsuiting, autonomie, privacy en veiligheid** van vrouwen en meisjes in al hun diversiteit te respecteren en beschermen.
- groepen die extra risico lopen, zoals (vrouwelijke) activisten, politici, verdedigers van gendergelijkheid en LHBTIQ+ rechten, *Women Human Rights Defenders*, en journalisten, te **beschermen tegen (online) SGBV en vervolging**.

4. Zorg voor volledige, gelijke en betekenisvolle participatie van vrouwen en meisjes in STEM-, ICT- en R&D-sectoren en in besluitvorming op alle niveaus

Vrouwen en meisjes zijn sterk ondervertegenwoordigd in (besluitvormende) posities en loopbanen in technische, ICT- en R&D-sectoren. Hierdoor missen deze sectoren de invloed, expertise en kennis van vrouwen en meisjes. Dit heeft mede als gevolg dat producten en diensten onvoldoende aansluiten op de kennis en behoeftes van vrouwen en meisjes in al hun diversiteit, in het bijzonder vrouwen en meisjes met minder kansen en privileges, in rurale gebieden, het globale Zuiden en inheemse vrouwen en meisjes. Bovendien reproduceert of versterkt dit bestaande ongelijkheden.

De overeengekomen conclusies moeten daarom een beroep doen op lidstaten om:

- **genderstereotypen en sociale normen** die ten grondslag liggen aan de (digitale) genderkloof en de ondervertegenwoordiging van vrouwen en meisjes in STEM, ICT en R&D op alle niveaus aan te pakken. O.a. door financiering van (lokale) feministische, vrouwen- en jongerenorganisaties en door het inzetten van vrouwelijke rolmodellen in door mannen gedomineerde sectoren.
- de digitale genderkloof te dichten door **digitale vaardigheden van vrouwen en meisjes in al hun diversiteit te verbeteren** (zie ook aanbeveling 2) en een **gelijke vertegenwoordiging van meisjes en vrouwen werkzaam in de STEM-, ICT- en R&D-sectoren en opleidingen** te bewerkstelligen en behouden.
- zich in te zetten voor een gelijke representatie van **vrouwen in leiderschapsposities** in STEM-, ICT- en R&D-sectoren, door het invoeren van quota voor vrouwen in leiderschapsposities op alle niveaus binnen het onderwijs, de wetenschap, de overheid en het bedrijfsleven.
- het vergroten van steun aan gendertransformatieve technologieën en innovaties middels o.a. het **verplicht stellen van gender impact assessments en gender equality plans als voorwaarde voor financiering** van publieke en private (onderzoeks)programma's en organisaties.

⁴ Zie GREVIO aanbeveling nr. 1 voor concrete stappen.